

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA SI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația :
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT :
Parohiile : 200 Lei
Particularii : 160 Lei
Membrii Agrului 100 Lei

PARTEA OFICIALĂ

No. 2960/1939.

Necrolog.

Cu durere comunicăm Ven. Cler diecezan încetarea din viață a preoților :

1. On. *Gheorghe Chiș*, paroh în Sălacea repaosat la 11 August crt., în anul al 69-lea al vieții și al 40-lea al preoției sale ;

2. On. *Nicolae Gherman*, adm. parohial în Sighetul Silvaniei, repaosat la 14 August crt. în anul al 55-lea al vieții și al 31-lea al preoției sale.

Preoții diecezani pentru repaosul sufletelor fraților adormiți în Domnul, vor aduce la altarul Domnului sufragiile pii îndatinat.

In veci amintirea lor!

Oradea, 22 August 1939

No. 2825/1939.

Raport despre activitatea AGRU-lui.

Publicăm mai jos, apelul Comitetului diecezan al AGRU-lui către toate oficiile protopopești și parohiale, lăsând tuturor, ca rapoartele cerute despre organizațiile AGRU-lui să le înainteze Cancelariei diecezane până cel mult în 15 Septembrie crt.

Comitetul Eparhial al AGRU-lui. Oradea.

Către

Mult Onorații Domni Protopopi și Preoți din Eparhie.

Comitetul Central al AGRU-lui — Cluj, făcând pregătiri pentru Congresul General, ne cere și nouă un raport detaliat asupra vieții și activității organizațiilor noastre cu o evidență precisă pe protopopiate, parohii și filii separat, pentru a putea întocmi o dare de seamă, ce să cuprindă mișcarea și românească și creștinească de pe toate plaiurile îndrumate de principiile de viață și idealul sfânt al jertfirii pentru neam,

lege și aproape, propovăduite de biserica română unită cu Roma, de la altar și prin așezămintele ei agriste.

Pentru a putea răspunde acestui apel, în numele Comitetului Eparhial ne luăm voie cu aprobarea Inalt Prea Sfințitului Episcop să vă cerem, să binevoiți a ne face un raport amănunțit despre activitatea organizațiilor din filiile, parohiile și districtele Dv, raport întocmit în înțelegere cu secretarul și președintele mirean, unde nu Dv. ați îndeplini această funcțiune, cuprinzând următoarele date :

1. Data înființării.
2. Numărul membrilor la data înființării și cel actual, arătând dacă sunt fondatori, pe viață. . .
3. Un scurt istoric al dezvoltării organizațiunii cu numele președinților dela înființare și activitatea dela ultimul congres (Iunie 1936) până azi. Numele și adresa actualului președinte, ce în viitor se va comunica la orice schimbare.
4. Alte date importante și tot ce credeți de cuviință.

Răspunsul să binevoiți a ni-l trimite în termen de zece zile dela primirea acestei comunicări, la adresa cancelariei diecezane.

La rândul nostru din toate aceste vom întocmi o dare de seamă generală pe eparhie, pe care o vom prezenta odată spre știre, discuție, verificare și aprobare Congresului Diecezan, ce nădăjduim să-l ținem în luna Septembrie a. c. Până la această dată Comitetul după frământări îndelungate va căuta să-și lămurască situația și așa să se prezinte în fața Domnilor Voastre spre a putea lua măsuri pentru o reorganizare a conducerii în așa fel, ca ea să asigure o vie și intensă activitate, prin care încă să se reverse o pulsație de energie în închieturile bisericii, colaborând cu toții pentru strălucirea crucii și refacerea societății.

Oradea, la 20 August 1939.

p. Președinte,
A. Coza

Secretar,
V. Bolca

Mijloace pastorale la Sfântul Preot de Ars

Mulți sunt aceia cari s'au dedicat cu totul în slujba Domnului. În cursul veacurilor numărul acestora e un lanț adevărat în legătură cu ceriul. Nu voi aminti aici, pe acei, cari au trăit în timpul de eroism fecund al celor dintâi trei secole de creștinism, nici pe pionerii credinței din timpul cruciatelor, nici pe acei din evul mediu, timpul avântului și al adâncirii sentimentului religios. Mă voi opri la veacul mai apropiat nouă, la secolul al XIX-lea, cel bogat în zguduirii prea bine cunoscute în istoria omenirii. Și ne vom mărgini numai la un sat și acela de totului mic uitat și neînsemnat și la un umil preot care n'a voit să știe de altă învățătura decât de cea a iubirii lui Dumnezeu. E vorba de Ars și de păstorul lui sufletesc dintre anii 1818—1859 și care azi poartă coroana sfințeniei și e pus drept patron și model al preoților din lumea întreagă, Ioan M. Vianney.

Prin cea ce a desfășurat în acea parohie, prin mijloacele pastorale pe care le-a practicat, i-a reușit să schimbe cu totul fața parohiei sale și s'o facă să fie cea dintâie ce o poate avea un preot azi.

Ce era Ars-ul înainte de a-și începe sfântul nostru activitatea în el? Un sătuleț de prea puțin însemnat, care se asemăna prin înfățișarea sa, cu cele două sate în care el trăise, Ecully și Dardilly. Nu era o parohie chiar rea, dar indiferentă, dornică numai după plăceri. În biserica satului nu erau alte servicii decât liturghie zilnică și vecernia de duminică. Două, trei femei dacă luau parte la slujba de duminică. Bărbații lipsiau sub diferite pretexte, iar când veniau, intrau în biserică cu aere. Când predica, Sfântul Preot îi observa cum unii dormiau, alții căscau, alții întorceau foile dela cărțile de rugăciuni cași cum ar căuta — le zicea el în mod ironic — nu cumva librarul a comis ceva greșeli când a tipărit cartea. După un timp observându-l că nu se mai dezbrăca de obiceiul de a predica începură să vorbească că preotul lor vrea să desguște lumea ca să mai meargă la biserică. Nu îndrăznia să ceară acelui popor ca să ia parte la serviciul divin de seara: biserica rămânea tot goală mai ales la vecernie în vreme ce cele patru cârciumi din sat erau fixite și Sfântul Preot era fericit când cântecul psalmilor nu era dominat de înjurăturile jucătorilor și a bețivilor. Femeile cele mai evlavioase nu se cuminecau decât la sărbătorile cele mari. Mulți bărbați neglijau și pe cea de Paști și s'a aflat unul din ei, care l-a întrebat pe Ioan M. Vianney dacă nu s'ar putea împărtăși în sacristie »pentru ca nimeni să nu-l vadă«. Sărbătoarea Sfântului Sixt nu era o sărbătoare religioasă decât cu numele: bărbații o sărbătoriau prin opt zile de beții; tinerii cu dansuri murdare și gălăgie.

Iată icoana Ars-ului la venirea Sfântului Preot acolo. Dar parohia sa nu s'a schimbat într'o zi: mulți ani i-a trebuit ca să o trezească din starea cea de

plâns, dar când schimbarea era fapt împlinit ea era așa de frumoasă că preoții cari stăteau câteva zile la Ars se întorceau de acolo uimiți.

Atunci nu se mai auzia nici un blestem ori injurătură, nici în sat nici la țarină; nu se mai vedea nici un lucrător la câmp duminică, toate morile erau oprite. Multe femei se cuminecau în fiecare săptămână. Toți bărbații își îndeplineau datorința de a se cumineca la Paști. Mulți credincioși luau parte la vecernii și seara, când clopotul chema pentru a treia oară satul la biserică, casele se goliau pentru a treia oară. Seara, rugăciunea se făcea în public în fața unei mari mulțimi de credincioși. Moralitatea înainta deodată cu religiunea. Nici un bețiv nu era culcat seara pe ulițele satului și cele patru cârciumi își închiseră una după alta porțile în lipsă de clienți. Nici o neînțelegere între părinți, nici o ceartă între vecini. Parohia nu era decât o familie în care toată lumea se ajuta.

Și ce a făcut acest preot ca să schimbe parohia sa?

Dacă credincioșii nu mergeau la el, se ducea el la dânșii. Nu se mulțumi ca să-i vadă numai la începutul pastorației sale, ci lua obiceiul de a-i căuta regulat acasă. Nu era zi în care să nu meargă ba într'o casă ba în alta. Iși alegea timpul dela amiazi, când toată familia era acasă. Fără a lua nici măcar un pahar de apă, se așeza pe un scaun și începea conversația cu capul familiei. Cunoștințele sale în lucrurile agricole îl făcea să fie și mai bine primit și ascultat. Dar el nu lungia mult timp conversația cu lucrurile pământești, ci repede și pe neobservate vorbea despre cele sufletești. Se obișnuiseră cu astfel de vizite și chiar le doriau, căci multe suflete au fost prin ele îndreptate spre Dumnezeu.

Dacă credincioșii săi nu-și știau datorințele creștinești el făcu totul ca ei să le cunoască prin acele catecheze rămase celebre.

»Fii mei, zise el într'una din acele catecheze, aceste nu sunt decât cuvântul Domnului. Cele dintâi cuvinte adresate de Isus Apostolilor au fost acestea: »Mergeți și învățați« spre a ne arăta că instrucția e totul. Ce ne face nouă cunoscută religiunea noastră? Catechezele ce voi le ascultați. Ce ne face pe noi să fugim de păcat, să prețuim frumusețea virtuții, să dorim ceriul? Catechezele! Ce face pe părinți și fii, pe mamă, cum să-și îndeplinească datorințele lor? Catechezele!«

Convins cum el era de însemnătatea catechezelor, la consacră lor tot timpul liber în care nu era ocupat cu rugăciunea și vizitele pastorale.

Subiectele și le alegea din diferite cărți, cași: »Instrucțiunile familiare« de Bonardel, Predicele de Messire, »Desăvârșirea Creștinească« de Rodriguez și Viețile Sfinților. După ce citea izvoarele, începeau chi-

nurile compunerii. El nu se mulțumia să facă o predică numai de mântuială; doria să fie totul înțeles. De aceea așezat înaintea unei mese, sârmanul orator scria, ștergea, coregea, văzând cum orele trec una după alta fără să poată da ceva bun; ținea mai mult de șapte ore condeiul în mână, uneori noaptea întreagă; rezista somnului până ce ochii i se închideau singuri; atunci mergea să se culce înaintea răstignitului, imitând — zicea el — pe acel cățeluș care se culcă la picioarele stăpânului său. Iată cum se pregătea el pentru predică de Dumineca.

Dacă parohienii nu veneau la biserică Sfântul Preot îi sili să vină acolo să-l cerceteze. Acolo trebuiau să meargă ei ca să-l caute când aveau cu el ceva; acolo își stabilise locuința sa, unde simțea mai mult prezența lui Dumnezeu. Acolo erau cele două capele, închinată una S. Ioan Botezătorul în care era și scaunul său de mărturisire, unde vreme de treizeci de ani a stors lacrimi din ochii cari își pierdură obiceiul de a mai plânge; unde multe persoane care au trăit până atunci în păcate, au luat hotărâri de a le părăsi cu totul; unde multe convertiri s'au întâmplat. După cum spune Sfântul nu se va ști decât în ziua judecării din urmă tot binele ce s'a făcut în acel loc. Cealaltă era a Sfintei Filomena. Acolo erau trimiși păcătoșii cari cereau tămăduirea de boli trupesti și sufletești. Acolo mulți nenorociți au primit tăria sufletească necesară vieții.

Prea bine știind că el nu poate totul singur, grupă pe lângă sine voințele cele bune. Pentru bărbați înființă societatea »Sfântului Sacrament«, iar pentru femei pe cea a Rosarului. Aceasta din urmă avea în sânul ei suflete de elită ca și Domnișoarele Pignault Claudine Renard, Lacon, dar mai ales Domnișoara de Ars, o creștină mare.

Când episcopul Courbon îl trimise pe Ioan preot la Ars, acesta îi zise lui Ioan Maria Vianney: »Acolo

vei avea mult de lucrat, dar vei fi ajutat de o aleasă ființă cu mult spirit de jertfă«.

Între bărbați întâlni de asemenea ajutor și chiar mângâiere. Printre aceștia era unul care toată viața sa a fost mângâierea preotului său. Era un om bătrân care zilnic, când pleca și când se întorcea dela câmp, intra pentru câteva momente în biserică, rămânea acolo cu trupul nemișcat, gura mută, ochii ațintiți spre Tabernacol.

»Taică, zice într'o zi către acesta, Ioan M. ce spuni Mântuitorului în timpul acestor vizite?

— Eu nu-i spun nimic, nu mi spune nimic, eu îl privesc și el mă privește«.

De câte ori n'a citat Parohul de Ars în catechezele sale cuvântul naiv și sublim al acestui credincios al său, încercând să explice intimitatea convorbirilor interioare cu care Isus îi răspândea iubirea sa! Și alte multe sunt persoanele cari i-au fost colaboratori prețioși. Ajungă însă deocamdată atâta.

La acestea mijloace expuse prea sumar să se mai adaugă mortificațiile ce corpul său le a îndurat, dărniciile cu mână largă răspândite, ajunul, postul pe cari le deprindea totdeauna când avea să lucreze la convertirea unui mare păcătos, ori să lupte contra diavolilor care nu-l lăsau în pace, nici să se odihnească și să-și întrame trupul slăbit de cele șaptesprezece ori optsprezece oare petrecute la zi în scaunul mărturisirii.

Și vom avea numai o icoană palidă a acelor mijloace de care s'a folosit cel mai zelos și mai sfânt preot ce l-a dat Bisericii veacul al XIX-lea.

Pentru noi el e izvorul de lumină în a munci odată mai mult, cu zel mai aprins la mântuirea sufletelor care ni s'au încredințat nouă și de a căror bună conducere și păstorie vom fi chemați a răspunde odată. Acesta e frontul de bătălie în care avem să acționăm.

Sfântul Preot de Ars ne arată cum!

Păr. Nicolaie Cristea

Cele două pelerinaje dela Mănăstirea din Drăgești

18 Iunie, Sf. Anton

Trăim în timpuri grele, și tocmai acum creștinul trebuie să-și aducă mai mult aminte de sprijinul lui Dumnezeu, pentrucă »dacă Domnul nu păzește cetatea, în deșert priveghiază străjerii ei« (Ps. 126, 2).

Se impune deci o revizuire riguroasă a conștiințelor noastre față de Dumnezeu, căci nu trebuie să ne scape din vedere că asemenea împrejurări le învoiește chiar El, oridecâteori omenirea se îndepărtează dela legea Sa. Ambasadorii de mijlocire sunt Sfinții.

Iată pentrucă și anul acesta sărbătoarea Sf. Anton, 18 Iunie, n'a fost lipsită de pelerinii săi. Luând în seamă situația neliniștitoare ce dăinuește dela Martie încoace, cei peste 3000 de pelerini și cele peste 1400 de mărturisiri și cuminecări sunt semnul cel mai

vădit că sârmanul creștin își recunoaște scăpătarea sa și de aceea tot în Dumnezeu îi rămâne ultima nădejde. La altarul Sf. Anton s'au văzut pelerini veniți chiar din depărtări mari; bunăoară: cei peste 150 de Iezani și Plopișeni (Sălaj), cari au pornit cu două zile înainte la pelerinaj; apoi neobosiții pelerini din Bettia, în două ediții, în frunte cu păstorul lor, Păr. Clintoc; pelerinii din Mociar, cu harnicul Pr. Eugen Pantea, pelerinii din Vintire, sub conducerea Pr. Alexandru Ciurdariu; pelerinii Păr. Olah-Romanul din Nojorid, pelerinii Păr. V. Ternovan din Ceheiu, a Păr. Marian din Rogoz și V. Ghergar din Holod etc.

La această sfântă solemnitate, cum era și firesc, a presidat Prea Sfințitul nostru Episcop Dr. Valeriu Traian Frențiu, încă din ajunul sărbătorii și până di-

mineață, s'a început și continuat cu sf. slujbe, imbricate din când în când, cu câte o predică, așa încât toată noaptea a fost un neconținut priveghiu.

Dela orele 2 apoi au urmat sf. Liturgii, celebrându-se la fiecare oră câte una, până la amiază. La orele 10 a avut loc Liturgia arhierască, slujită de I. P. Sfințitul Episcop, înconjurat de un sobor de preoți. Răspunsurile au fost date impecabil de corul Maiestru-lui Hubic — din Oradea. A predicat la slujba arhierască Păr. Dr. Dumitru Lucaciu, secretarul Provinciei franciscane din România.

La orele 12 apoi s'a format procesiunea cea mare cu icoana și moaștele sfântului Anton, înconjurându-se de trei ori mănăstirea în dangătul clopotelor și răsunetul cântecelor. Drept închiere a urmat imediat ungerea bolnavilor și sărutarea moaștelor sfinte.

Afară de cei pomeniți din cler, au luat parte încă P. Cuc. Sa Pr. Dr. Iosif Pal, provincialul franciscanilor din România, Revs. Aug. Maghiar canonic, Revs. Vasile Barbul, secretar ep., Păr. Dr. Coriolan Tămăian, prof. de teologie, Cl. Dr. Gavril Stan, profesor de teologie Oradea, Pr. Gheorghe Cmeciu asumpționist dela Blaj și părinții franciscani din Oradea și din localitate.

Dintre reprezentanții autorităților am remarcat pe d-l George Ștefănică, primpretor la Ceica, d-l Pop, magistrat dela Tribunalul Bihor, d-l Cinca, magistrat dela Trib. Bihor și alți mulți intelectuali și intelectuale din Oradea, Beiuș și Ceica.

15 August, Sf. Maria

Nu cu mai mic fast și însuflețire s'a prăznuit și cel de al doilea pelerinaj dela mănăstirea din Drăgești, în 15 Aug. Cu toate că timpurile erau tot așa de critice, iar credincioșii aveau prilejul să se îndrepte spre

diverse centre mariane : la Nicula, Bicsad, etc., totuși numărul participanților se ridică la circa 3500—4000. Dintre aceștia s'au mărturisit și cuminecat 1500, deci un spor de aproape 1000 de cuminecări mai mult decât anul trecut, la aceeași dată. Slujbele și predicile au decurs armonios, de cu seară până dimineața, la revărsatul zorilor, când au început sf. Liturgii și cuminecările.

E de notat că la acest pelerinaj iau parte îndeosebi bihoreni — semn vădit că și ei au prins gustul și rostul pelerinajelor. Și încă în formație de procesiune. A atras atențiunea tuturor procesiunea din Bettefia Păr. Ciintoc, în trei etape : două seara și una dimineața. Cu aceeaș imosanță s'a prezentat grupul compact din Somcuș, sub conducerea Păr. Pașcadi și cel din Mociar cu Păr. Eugen Pantea. Liturgia cea mare a fost celebrată de Revs. Can. Ioan Georgescu, reprezentantul I. P. S. Sale Episcopului nostru. La rugăciunea amvonului a luat cuvântul tot Sfinția Sa, dezvoltând un frumos panegiric despre Sf. Fecioară. Răspunsurile la sf. Liturgie au fost cântate de corul — în două voci — al tineretului din Drăgești. Un ajutor deosebit pentru buna reușită a acestei solemnități ni l-a dat Păr. Dr. Dominic Neculăeș, primul preot franciscan din Drăgești, iar în prezent paroh de București. Nu au lipsit nici reprezentanții autorităților. Au luat parte : d-l primpretor de plasă, George Ștefănică, domnii notari și doamnele : Traian Marele (Buduslău) și Ștefan Varga din localitate. Apoi o mulțime de intelectuali și intelectuale din Oradea, Beiuș și Ceica.

Facă sf. Fecioară și sf. Anton ca, din an în an să-și adune tot mai mulți slujitori la altarele lor din mănăstirea Drăgești.

I. Sireteanu

Episcopul Samuel Vulcan

Contribuții la o comemorare

V. Bolca

O altă însușire rară este „vitejia“. Inșă pe lângă curajul rudimentar, pornit din respect și frică față de superiorul care comandă, el relevă o »vitejie« de nuanță superioară : »Vitejia cea adevărată este a inimii și stă într'aceea ca omul să nu se oprească prin frică a-și plini detoriile sale și să fie gata a suferi necazurile care amenință. Individul e dator să nu se potighească prin greutățile cari sunt numai la vedere cari se pun împotriva dreptelor sale cugete să știe păzi simțirea sa când e după cuvântare înțeleaptă«. Și, la sfârșit, o reflexie amară cu privire la slăbiciunile oamenilor în acest domeniu, raportată oricărui timpuri : »Câți oameni au putere de a gândi și n'au putere de a face bine, câți cunosc adevărul și sunt organele minciunii, face omul și grăiește ca și cei mai

mulți, măcar că cei mai puțini sunt vrednici să le urmăm. Omul are pururea înaintea ochilor ce or gândi alții și nu ce are a gândi însuși și a face moliciune pierde toate în fața familiei și în dregătorii prevede omul ce nu se cuvine, vede ce e mai bine și totuși face răul«.

Omul adevărat suportă cu răbdare necazurile vieții. »Durerile cele grele nu țin îndelung, timpul care e între ele e timpul fericirii pentru acela care pătimește. Așa toate fiind amestecate în vieață, tot ticălosul are mângăerile sale«.

În deosebi e necesar un cult al bărbăției în fața morții. Vieața nu trebuie urgisită. Filosofii cari propagă sîla de această vieață terestră spun o »nebulie«. »Mi se pare că omul care-și urgisește vieața sa numai

pentru aceea și o urgisește că nu se simte altora a fi de folos». Inșă »de cumva moartea noastră poate fi de folos concetățenilor noștri, datori suntem cu statornicie a o suferi«. Ostașul, »care ca să trăiască prinde fuga, cu dreaptă urgisire se copere și se poate tocmai pedepsi aspru, pentru că nu a făcut ce a putut ca patria sa să vie în stăpânirea puținții într'armate în contra ei, le-au miruit el, prin așa nebărbăție, o vieață care o va petrece în batjocură«. Suntem obligați și e bine să miluim pe cei lipsiți, însă »elemosina cea mai bună pe care o face avutul este să-și cheltuiască avutul. Așa face să trăiască negustori, lucrători, cari așisderea sunt spre hrana aceloră dela care iau materialele primari, nelucrate, au lucrurile cele de lipsă spre vieață; așa fieșcarele lucră, numai leneșul e nefolositor societății«. Să ne ferim însă de prea largă dărnicie care »ar face, dimpotrivă, să se nască lene«.

Să înconjurăm uritul păcat al sgârceniei, pentru că »avarul nu e nici soț, nici tată, nici prieten, nici cetățean, nici om nu e, fără numai avar. El fură dela concetățeni »împiedicând în cât poate încunjurarea (circulația) banilor«.

Omul trebuie să se manifeste în toate împrejurările ca bun cetățean, pentru că el »are o mulțumi trupului politicesc a cărui mădular este, desfătările sale, puțința sa, avuțiile sale, încă și vieața sa«.

Nu ne trebuie prea multă pătrundere pentru a observa că această lucrare vroia să fie o frumoasă sinteză de cunoștințe profane și eclesiastice în legătură cu adevăratele însușiri de ordin etic, pe care trebuie să le aibă individul, pentru a fi folositor semenilor săi. Vedem, prin urmare, că Samuil Vulcan era frământat de problema cum ar putea trăi, pentru ca vieața lui să fie cât mai utilă pentru colectivitatea umană și îi găsi o deslegare cu beneficii optime pentru societate. Lumea căreia îi va oferi »virtuțile« sufletului său va fi poporul Românesc din toate clasele sociale, ale cărui aspirații din pragul sec. XIX le cunoaștem în linii generale. Rămâne ca după această examinare a stărilor de potențialitate să pătrundem capitolul bogat al faptelor, care îi dau aureola de vrednicie și de glorie în lupta pentru înălțarea neamului său.

V.

Grupări de forțe

Dacă realizările mari se datoresc în primul rând unor inițiative geniale ori îndrăznețe, nu e mai puțin adevărat că acestea își primesc gradul lor de amploare după răsunetul ce-l găesc în mediul asupra căruia vor acționa. În deosebi înfăptuirile în domeniul vieții sociale sunt a se mulțumi tot mai mult nu numai vredniciei conducătorilor, ci la succes contribuie în mare parte și masa de indivizi care formează, prin sinteza de aspirații, elementul solid pe care aceștia îl manevrează spre reușita țintei ce și-au fixat-o și care le

servește de bloc de sprijin și stimulent în acțiune. Și cu cât societatea prezintă mai multă coeziune și se pretează mai solidar la o unitate de comandă, cu atât succesul conducătorului e mai sigur.

În rolul de îndrumător social, Samuil Vulcan a fost una din cele mai lucide minți politice românești; un vizionar ale cărui gânduri au pătruns peste veacuri. *In acțiunea sa de grupare a elementului românesc, el va năzui ca să creeze o centură a națiunii noastre la granița de apus, care prin unitate de aspirații să contrabalanseze tendințele de penetrație streină în spre Ardeal*

Înainte de a păși mai departe cu expunerea, va trebui să facem anumite precizări, în aparență banale, dar foarte necesare pentru cele ce vom prezenta în acest capitol. Episcopul Ȑrăzii făcea parte dintr'o generație optimistă de cuceritori și vizionari îndrăzneți, cari desprinseseră din activitatea înaintașilor anumiți piloni, pe care credeau că se pot răzima cu toată încrederea. Aceștia erau:

1. Credința că numai o unitate strânsă a întregului organism românesc poate lupta cu succes în potruiva planurilor sistematice de cucerire ale vecinilor noștri; acum după ce încercările diplomatice își arătaseră rezultatele lor iluzorii. De aici izvoarește frământarea continuă de a grupa pe toți Românii în jurul unui ideal mare și trainic, capabil de a crea fanatici în lupta pentru înălțare și o râvnică tendință în spre culturalizarea poporului de jos; ca prin aceasta să creeze din el un instrument capabil pentru înțelegerea unor sforțări mai superioare, prin care să-l facă să trăiască și să se comporte ca element util și conștient al națiunii din care face parte.

2. O altă credință a pleiadei de luptători grupați în jurul episcopului e în biserica Romei, care, cu toată universalitatea ei, *ne dăduse cea mai puternică resurrecție națională*. Pentru acest crez militau școlile Blajului și întreaga pătură intelectuală a bisericii unite, în frunte cu luceferii școalei ardelene. Vulcan era unul dintre stâlpii trainici ai acestei biserici, în atmosfera căreia crescuse și căreia i se dedică cu toată ardoarea sufletului său. Un crez intim al acestei generații era că prin unire neamul nostru s'a îndrumat pe un făgaș trainic de vieață spirituală. Cuceririle de până acum îi întăreau în mod hotărît în această direcție și le dedea elan să ridice în amploare această operă. De aceea lupta »catolicizantă« a episcopului Vulcan a fost determinată de felul său de a vedea și aprecia lucrurile. A da sforțărilor sale în această direcție o interpretare de subordonare unor interese streine, înseamnă o tentație răutăcioasă de a scădea o personalitate care sub toate raporturile se arată mare și a dejosî o minte care în toate domeniile în care s'a manifestat se vâdește extraordinar de clară. Sforțările sale sunt mănate de o credință tare că prin ele își servește biserica și neamul. Iar dacă în această luptă știm să sti-

măm personalitatea mitropolitului Ștefan Stratimirovici, puternicul său adversar dela Carloviț, de ce n'am aprecia cu aceeași măsură pe episcopul Orăzii ?

După ce am prezentat cele două idei marcante care directivează activitatea lui Samuil Vulcan, rămâne să arătăm faptele și dificultățile în drumul de grupare a forțelor neamului său dela granița din spre apus într'un singur mănunchiu.

Incepu în partea de Nord-Vest cu Românii din dieceza ruteană a Muncaciului pe care încă în anul 1776 Moise Dragoș, întâiul episcop titular al Orăzii, vroia să-i aducă sub jurisdicția sa, dar intervenția episcopului Bacinsky îi zădărnici planurile. Astfel Românii din județele Maramureș, Sabolciu și Sătmar vor rămâne și pe mai departe sub conducere spirituală streină.

O Reuniune Mariană vrednică

Pentru intensificarea vieții religioase și înfrumșetarea casei lui Dumnezeu s'a înființat și în Zălau, la insistența protop. A. Ghilea, înainte cu șase ani, Reuniunea Mariană: »Intrarea în Biserică«. O pretindea această Reuniune și noul lăcaș Dumnezeesc, care atunci era spre terminare și deci aștepta și contribuția femeilor la înfrumșetarea și împodobirea ei. Așteptările nu s'au dovedit zădărnice. Iscușița, hărnicia și zelul membrilor acestei Reuniuni au produs rezultate vrednice de toată lauda, pe lângă faptul că le-a reușit să intrunească, în convenirile bisăptămânale, femeile din toate categoriile sociale, simțindu-se bine împreună soția înaltului funcționar cu soțiile meseriașilor și micilor industriași. O emulație nobilă s'a produs între membre în urma perfecte înțelegeri ce domina, să producă fiecare cât mai mult spre binele sufletesc propriu și în interesul sfântului lăcaș alui Dumnezeu. Rezultatul acestei armonioase conlucrări este într'adevăr impunător.

Altarul Domnului în fiecare Sâmbătă este curățit și împodobit de membrele Reuniunii. Pregătind pentru altar mai multe rânduri de învelitoare, aceste se schimbă des și astfel sfânta masă a Domnului e totdeauna în cea mai mare curățenie. Pentru sărbători mai mari au pregătit o învelitoare de mătăsoasă brodată frumos atât pentru altar, cât și pentru amvon pe tetropod. În jurul altarului pe jos covoaară: un covor persian care duce dela altar spre ușa principală, altul tot persian, în fața altarului.

A provăzui biserica cu bănci și strane de stejar împodobite cu frumoase sculpturi aurite, cari singure au costat 70.000 Lei iar acum în urmă au comandat un admirabil candelabru de cristal din Belgia în mărime de trei metri lungime și doi metri diametru; un adevărat obiect de artă de toată frumusețea la care zilnic vin mulțime de vizitatori să-l admire. Se spune că ar fi singurul candelabru de acest gen și în aceasta mărime, în toată România. Costul lui a fost 117.000 Lei. S'a sfințit în ziua de 20 August din partea părintelui protopop Aurel Ghilea, când în predica-i ținută a relevat vredniciile Reuniunii Mariene în împodobirea casei Domnului, aducând mulțumiri membrilor pentru munca și jertfa adusă, și pentru zelul dovedit, cerșind binecuvântarea și răsplata lui Dumnezeu asupra tuturor, îndemnându-le să continue cu

aceeaș dragoste și râvnă spre mărirea lui Dumnezeu și binele sufletului lor, căci prea frumos a fost rezultatul muncii de șase ani jertfindu-se pentru biserică aproape 250.000 Lei.

Nu putem cu acest prilej să nu amintim și numele presidentelor, cari s'au perândat în fruntea acestei societăți în cursul celor șase ani. Prima a fost Tereza Dr. Ember, soția primpreședintelui Tribunalului. I-a urmat Aurora Inginer Terdic, femeie înzestrată cu multe și frumoase calități, sub președinția căreia în special a înflorit Reuniunea câștigându-și un mare respect în fața tuturor conlocuitorilor orașului Zălau. Transferat fiind inginerul Terdic la Cluj, Reuniunea a perdut-o și pe aceasta harnică prezidentă, ca recunoștință însă pentru laborioasa-i activitate, este aleasă de prezidentă de onoare. La despărțire foasta prezidentă înființează un fond de 3000 Lei pentru construirea alor două scaune de mărturisire moderne în biserică. Locul rămas vacant în conducerea Reuniunii îl ocupă, la dorința și stăruința unanimă a membrilor, D na protopop Cornelia Ghilea, care o conduce și azi cu mult zel, sirguintă și dragoste. Cel de sus să le deie ajutor să poată îndeplini încă multe lucruri frumoase ce le au în plan, și de cari are atâta lipsă această frumoasă biserică.

— **Serbări la Abrămuș.** La 15 August a. c. a avut loc în comuna Abrămuș o frumoasă serbare populară. Printr'o fericită inspirație a Păr. Coriolan Manu, fruntașii comunei au ținut să imbine festivitatea Agrului cu inaugurarea Serviciului social. Partea întâie a festivităților a fost religioasă. La frumoasa slujbă dinainte de masă, răspunsurile le-a dat corul din loc instruat de Păr. Manu, iar predica a rostit-o Păr. I. Anca din Crestur. La numeroasele mărturisiri a dat ajutor și Păr. Paul Silaghi din Sânlazar. După masă s'a cântat Vecernia și Paraclisul, la sfârșitul căruia Păr. Manu face un călduros apel credincioșilor ca să se înscrie cât mai mulți în „Cununa Maicii Domnului“, care în felul acesta ajunge să aibă 49 de membrii. În fruntea noului comitet e aleasă d-na Dominica Mureșan ca v.-președintă, d-na Rozica Verdeș secretară, Tereza Sabou cassieră. La orele 17, în școala primară are loc constituirea comitetului Serviciului Social, alegându-se ca președinte Păr. C. Manu. Urmează apoi un foarte drăguț și bine reușit program, în cadrul căruia d. Carol Perger notar cercual conferențiază despre Importanța și scopul Serviciului Social.

CRONICI

O zi de reculegere sufletească la izvorul Bărcăului

Ziua de 20 Aug. a. c. pentru credincioșii din comuna Subcetate — aparținând parohiei Jaz; din protopopiatul Șimleului — va rămânea neștearsă din inimile acelor locuitori cari până acum n'au avut fericirea de a vedea o așa mulțime îmbrăcată de sărbătoare din toate satele din jur, pentru a mări fastul adunării și a înălța bucuria pușinelor suflete aflătoare în acea comună.

La invitarea preotului și a credincioșilor din Subcetate, cari cu toată sărăcia în care se sbat sunt la începutul ridicării unui lăcaș sfânt lui Dumnezeu, au venit și cei din jur.

Ceremonialul pentru sfințirea temeliei a fost săvârșit de: Păr. Victor Traian Pop, Valcăul de sus, delegat protopopesc, Iancu S. Pop, preot în Marin, orator festiv și de Pavel Pordea preot în Jaz.

La ora 7 a. m. se încep mărturisirile credincioșilor. La ora 10 începe sf. Liturghie. Numărul celor ce s'au împărțășit a fost 164. După sf. Liturghie a urmat sfințirea temeliei bisericii, la sfârșitul căreia Păr. Iancu S. Pop ține o mișcătoare cuvântare.

Efectul neașteptat al vorbirii ținute de Păr. din Marin s'a observat îndată, căci la sfârșitul s'a început o colectă benevolă în favoarea acelei biserici încasându-se suma de 12 898 lei.

Urmează cetirea actului ce s'a așezat la temelia bisericii noi împreună cu lista donatorilor benevoli de către Păr. P. Pordea din Jaz, care în câteva cuvinte pline de simțeminte curate mulțumește tuturor celor cu inimă largă pentru gestul frumos rugând pe Dumnezeu și răsplătească după a lui dreaptă judecată jertfa binefăcătorilor. Accentuiază fapta frumoasă a credincioșilor din Marin, cari pe lângă dăruirea bănească au contribuit și cu lucru purtând peste 90 de care de piatră. În urmă Păr. Victor Tr. Pop, mulțumește tuturor celor de fața și în deosebi doamnelor Maria Pordea și Elisabeta Iscriu cari au obosit mult pentru bunul mers al sfințirii; în urmă D-lui arhitect Seitai Ludovic, Aleșd, care în acesta părți până acum a ridicat 5 biserici.

Ca încheiere îndeamnă mulțimea să înalțe rugăciuni ferbinți Stăpânului păcii, ca să îndrepte gândurile celor mari la o viață pașnică și la o dragoste nefățăriță, ca să putem cu adevărat la timpul său cu mai mare însuflețire participa la consacrarea acelei biserici, întru mărirea lui Dumnezeu și mântuirea sufletelor.

Ștefan Gh. Iscriu
Inv. dir.

— Sfințire de biserică. Duminică în 2 Iulie a. c. s'a făcut cu mare solemnitate sfințirea bisericii noi din parohia Valcăul de Sus — Sălaj. Actul consacării l-a săvârșit I. P. S. Sa Episcopul Valeriu Traian al Orăzii, înconjurat de un sobor de 12 preoți. Dela centru au participat Rev.mul Augustin Maghiar, canonic, Rev-mul Vasile Barbul, Dr. Gavril Stan și Clericul V. Rusu. Din tract au fost mai mulți preoți în frunte cu vicarul Șimleului Rev.mul Petru Cupcea. Din partea județului au sosit D-nii Gheorghe Oprița, prefectul județului Sălaj, însoțit de primpretorii din Crasna și Șimleu. Înaltul Ierarh în decursul Sfintei Liturghii a rostit o înflăcărată cuvântare, îndemnând mulțimea credincioșilor la pocăința cea adevărată și la mântuirea sufletului. Au fost 450 de mărturisiri și cuminecări.

După terminarea serviciului întreaga asistență a mers la casa parohială, unde parohul Victor Traian Pop a fost viu felicitat din partea Excelenței Sale și a D-lui Prefect Oprița pentru faptul că în decursul celor 15 ani de serviciu preoțesc a putut ridica două biserici noi, atât în parohie matre cât și în filiala ce o conduce.

— Conferința preoțească dela Marghita. Prilej de reconfortare. conferința preoțească din anul acesta la Marghita, s'a bucurat și de data aceasta de o largă desfășurare. Faptul era de așteptat. Despărțirile și întâlnirile noi adună întotdeauna la un loc pe cei cu nizuinți comune, mai ales când este vorba de șefi spirituali. Nu mai amintim nevoile pastorale care reclamă în locul întâiu și mai arzător conferințele preoțești.

După celebrarea sf. Liturghii în cadrul căreia a predicat documentat și cu multă căldură Păr. *Gheorghe Moodi* din Cheț, a urmat cuvântul de deschidere al noului protopop al tractului Rev.mului *Alexandru Cădar*, care în câteva cuvinte desbrăcate de orice artificiu, spune: Fraților, în familia noastră mică să fim o inimă și un suflet fără deosebire de însușirile pe care unul sau altul le-a primit dela Dumnezeu. Să ne gândim întotdeauna că trebuie să fim strânși uniți în cetatea părintelui comun, în împărăția lui Isus, și în Biserica Sa. Planul nostru de acțiune va fi cel al Bisericii, pe care-l vom pune sub egida cuvântului de ordine: iubire împrumutată, edificare părințească și ajutor frățesc. Fără această bază, departe de-a ne servi Biserica, vom fi mai de grabă izvor de desbinări și neorânduială. Să contribuim prin munca noastră, prin disciplina noastră, la înălțarea și splendoarea Bisericii noastre. Mulțumind antecesurului pentru munca prestată atâția ani în conducerea tractului, îi făgăduim că-l vom urma în tot ceea ce a făcut bun pentru mărirea Bisericii noastre și pentru înălțarea neamului.«

Părintele *Coriolan Man* din Abrămuș, în numele preoților și a credincioșilor salută pe noul protopop, asigurându-l de toată dragostea, de tot concursul și de tot devotamentul celor pe cari îi reprezintă. — »Avem credința tare că vom face împreună o bună lucrare. Prin zelul nostru să pășim înaintea progresului ce-l face lumea. Vă vom urma directivele, punând întreaga noastră activitate în serviciul Bisericii. În încheiere Păr. Man aduce prinosul de recunoștință fostului protopop al tractului, Rev.mului *Antoniu Băliban*, care împiedecat de-a participa a trimis-o frumoasă scrisoare.

A urmat la rând dizertația Păr. *Gheorghe Sabău* din Dijir, cu un subiect de actualitate: »Puritatea credinței« (cu referințe speciale la taina mărturisirii.) Poate un ministru catolic să administreze taina pocăinței înafară de cazul — în periculo mortis — unui acatolic? Autorul răspunde: după învățătura Bisericii catolice hotărât că nu! Transpusă pe plan dogmatic și juridic, autorul argumentează scurt și tare. Concluzia ce se impune: pe tema aceasta sub niciun motiv compromisuri! Legiuitorul catolic merge până acolo, pentru a păstra puritatea credinței — încât afirmă, că un ministru catolic — după împrejurări — poate denega sf. Taine acelor cari participă pasiv la un cult acatolic când aceasta participare ar fi prilej de scandal pentru credincioși. Așadar drum drept și nicio abatere!

Fac observațiuni în legătură cu predica și dizertația confracții: *Gheorghe Miclăuș*, *Coriolan Man*, *Demetriu Hălmăgian*, *Romul Mădăras* și *Liviu Moza*. Cel dintâiu declară predica de foarte bună, fapt ce este însușit de toți cei prezenți, menționându-se aceasta la proces-verbal. Restul, în legătură cu dizertația fac observațiuni obiective foarte binevenite. Tuturor le răspunde dizertantul.

În ultima parte a programului se designează pentru conferința ce se va ține la toamnă la Abrămuș, ca predicatori: Păr. *Ioan Lucăcel* din Derna, iar ca dizertant: Păr. *Gheorghe Miclăuș* din Sarcău.

Profitând de puțina vreme ce i-o îngăduia programul de zi, Păr. protopop împărtășește directive generale solide pentru împlinirea cât mai exactă a datorințelor pastorale. Păr. *Ioan Lucăcel*

— **Pelerinajul la Zălau.** De praznicul Maicii Domnului, credincioșii noștri din Sălaj și-au manifestat și de data aceasta, evlavia lor specială față de Fecioara—Mamă, Mijlocitoarea creștinilor.

În grupuri număratoase, cu cântece de proslăvire, pelerinii — popor mult, de toate vârstele — au sosit într'una, începând de Duminecă (13 Aug.)

Cine a văzut manifestația religioasă a poporului în preziua și în ziua praznicului, a putut admira cea mai de seamă calitate aleasă a sufletului poporului nostru, convingerea adânc creștinească, și încrederea

în sprijinul Mariei. Numărul pelerinilor, peste 10 000. Numărul mărturisirilor și cuminecărilor, 3.243.

Liturgia solemnă s'a celebrat în Piața Unirii (în fața bisericii) de către Rev.mul *Domn Augustin Maghar* canonic, reprezentantul Excelenței Sale Episcopului, înconjurat de un săbor de preoți.

Răspunsurile le-a dat corul bisericii române unite din Zălau, dirijat de către Dl. *Vasile Albu*.

Praznicul Maicii Domnului la Zălau, a fost într'adevăr zi de înălțare sufletească.

Pentruca sentimentul dragostei și devoțiunii către Preacurata să ia nu avânt crescând, ar fi bine ca On. preoți-păstori sufletești, în viitor în postul Sf. Mării d. e. la paraclis să predice despre virtuțile Mariei și imitarea lor, despre sf. Taine a Mărturisirii și Cuminecării și să se îngrijească de instruirea credincioșilor de toate vârstele, în frumoasele cântece mariane.

Astfel cu ocazia pelerinajiilor, procesiunile și întreaga manifestație religioasă de sf. Mărie ar lua un aspect mai fastuos.

Participant

— **AGRU din Beiuș** și-a ținut adunarea generală. În absența d-lui profesor *Alexandru Pop*, secretar, concentrat, raportul îl prezintă d-l *I. Crețu*, secretarul liceului *S. Vulcan*. Din raport se constată organizarea unei interesante serii de conferințe. Seria a fost deschisă de păr. prof. *Teodor Matei*, vorbind despre motivele credinței. Au urmat patru conferințe ținute de domnișoarele profesoare ale liceului de fete *Mihail Pavel* de acolo. Dș. *Angela Sălăgianu* despre *S. Augustin*; dș. *Veturia Popa*: Cu moartea nu se sfârșește totul; dș. *Leontina Opriș*: Biserica și Artele; dș. *Anisia Pop*: Ce a făcut Biserica pentru copil? — ca și în alți ani, neobositul director al liceului de băieți, *Revs. Dr. N. Flueraș* a rostit apoi în biserica parohială următoarele șase conferințe — predici în duminicile Păreseimilor: Pe urmele Creatorului, Dumnezeu nostru, Împărăția lui Dumnezeu, Fiul lui Dumnezeu, Taina Răscumpărării și Calea Mântuirii. Grație bunăvoinței păr. *Bonnet*, conferințele au fost ilustrate de 55 filme religioase de cel mai mare interes pentru ascultători și privitori. Din raportul casierului, d. *Gh. Ardeleanu*, cenzurat de d. prof. *Șt. Musta* se vede că secția locală a AGRU-lui dispune de suma de lei 9237 în numerar. Adunarea s'a încheiat cu promisiuni îndatoritoare pentru viitor, făcute de vrednicul președinte local d. *Dr. Ioan Bozac* precum și cu cuvinte de indemn părintesc datorite Păr. protopop *Dr. Valeriu Hetco*.

Convocare

D-nii acționari ai Soc. An. »Stâna-de-Vale« din Oradea, prin aceasta sunt convocați la

Adunarea Generală extraordinară,

care se va ține la 16 Sept. 1939 ora 17 (5 p. m.) în biroul din Piața Unirii No. 3, cu următoarea ordine de zi:

1. Intregirea Consiliului de Administrație la 4 (patru) membrii.

2. Desbaterea condițiilor comunicate de Episcopie pentru subarendare.

3. Darea în subarendă pe 3 ani.

Eventuale propuneri.

Consiliul de Administrație

Redactor: *Coriolan Tămăian*